

Raportul național EUROSTUDENT VIII 2021-2024 – sinteză

Condițiile de viață și studiu ale studenților

Editura Institutului de Științe ale Educației
București 2026
ISBN: 978-606-8966-51-9

INSTITUTUL DE ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI (ISE)

Str. Știrbei Vodă, nr.37, 010102, București,

Tel: (004) 0213142782

Website: www.ise.ro

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII (UEFISCDI)

Str. Mendeleev nr. 21-25, 010362, București.

Tel: (004) 0213023850

Website: <https://uefiscdi.gov.ro>

Copyright: © Institutul de Științe ale Educației, 2026

Colectivul de autori și capitolele elaborate:

Marius Lazăr (coord.) (ISE)- A1, A2, B1, B7, B8

Oana Iftode (ISE) – B2, B4

Ancuța Plăeșu (ISE)- – B3, B12

Delia Goia (ISE) – B5

Ana Maria Dalu (ISE) – B5, B12

Elena Trifan (UEFISCDI) – B6, B8, B11

Andreea Gheba (UEFISCDI) – B8, B11

Diana Paula Simionescu (ISE) - B9, B10

Editura Institutului de Științe ale Educației, București 2026

ISBN: 978-606-8966-51-9

uefiscdi

Cuprins

A. Context	3
A1. Introducere	3
A2. Aspecte metodologice	4
B. Sinteza rezultatelor	7
B1. Caracteristici socio-demografice ale studenților	7
B2. Tranziție și acces în învățământul universitar	9
B3. Evaluarea mediului academic și a programului de studii	11
B4. Contextul familial al studenților	13
B5. Condițiile de locuire	15
B6. Veniturile, cheltuielile și percepția privind dificultățile financiare.....	17
B7. Munca și studiile – bugetul de timp al studenților	20
B8. Mobilitatea internațională a studenților	23
B9. Module Tematice: Sănătate mintală și stare de bine	25
B10. Module Tematice: Efecte ale pandemiei Covid-19.....	27
B11. Module Tematice: Digitalizarea în învățământul superior: acces, competențe și percepții ale studenților.....	29
B12. Module Tematice: Discriminarea în contextul studiilor universitare.....	31
Bibliografie:	33

A. Context

A1. Introducere

Despre EUROSTUDENT

EUROSTUDENT este un proiect transnațional care monitorizează condițiile de viață și studiu ale studenților, pentru a oferi informații utile și necesare autorităților publice și altor actori interesați (Hauschildt et.al, 2021: 14). Născut din nevoia unor informații actualizate, la nivel național și european, despre situația studenților înscriși în învățământul superior, odată cu demararea "procesului Bologna" (1999) și creării așa-numitului Spațiu European al Învățământului European (EHEA), proiectul s-a extins treptat, ajungând ca în valul 8 al studiului, realizat între septembrie 2021- august 2024, la 25 de țări participante, atât membre ale Uniunii Europene, cât și din afara spațiului UE (Hauschildt et.al, 2024: 10). Odată cu EUROSTUDENT VIII, România este la a 6-a participare în cadrul proiectului, după debutul din sesiunea 2005-2008. Harta țărilor participante la runda a 8-a poate fi urmărită în Graficul A1.1.

Graficul A1.1. Harta țărilor participante la EUROSTUDENT 8

Sursa: Hauschildt et.al, 2024:21.

Proiectul EUROSTUDENT este coordonat de un consorțiu format din șapte organizații membre, în strânsă colaborare cu partenerii naționali din fiecare țară participantă, reprezentați deopotrivă de factori de decizie și grupuri de cercetători în domeniu. Coordonatorul central al consorțiului este Centrul German de Cercetare în Învățământul Superior și Studii Științifice (DZHW), cu sediul în Hanovra, Germania (Hauschildt et.al, 2024:22). Implementarea EUROSTUDENT VIII 2021-2024, la nivel european, a fost finanțată cu sprijinul tuturor țărilor participante și cofinanțată din programul Erasmus+ al Uniunii Europene, de Ministerul Federal German al Educației și Cercetării și de Ministerul Olandez al Educației, Culturii și Științei (idem). În cazul României, atât

finanțarea contribuției de participare la proiectul EUROSTUDENT VIII, cât și realizarea cercetării naționale, s-au realizat din fondurile Ministerului Educației și Cercetării. Proiectul EUROSTUDENT este administrat, din anul 2012, la nivel național, de către Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării și Inovării (UEFISCDI), în parteneriat cu Institutul de Științe ale Educației, la momentul realizării cercetării devenit Centrul Național pentru Politici și Evaluare în Educație - Unitatea de Cercetare în Educație (CNPEE - UCE), în prezent reînființat.

Raportul național EUROSTUDENT 8, a fost elaborat de un colectiv mixt din cele două instituții partenere menționate, păstrând în mare parte structura teoretică a raportului european și realizând, acolo unde a fost posibil și relevant, comparații cu datele din celelalte țări sau cu valorile anterioare EUROSTUDENT.

A2. Aspecte metodologice

Date generale

Ancheta EUROSTUDENT la nivel internațional se bazează pe aplicarea unui **chestionar** comun de tip omnibus, cu teme relevante pentru viața socială și academică a studenților, pe un eșantion reprezentativ sau pe întreaga populație de studenți din fiecare țară participantă.

Grupul țintă al cercetării sunt considerați toți studenții înmatriculați într-un program de studii național considerat ca făcând parte din educația superioară. În cazul României, este vorba de studii de licență (inclusiv cele de lungă durată, considerate licență și master integrat) și studii de masterat, adică nivelele 6 și 7 ISCED (Clasificarea Internațională Standard a Educației¹). Sunt eligibili pentru a fi incluși în studiu toți studenții, indiferent de naționalitatea lor, programul de studii urmat sau forma de proprietate a universității unde se desfășoară acest program (publică sau privată). Nu sunt eligibili pentru a fi incluși în studiu studenții care la momentul anchetei au întrerupt studiile, cei plecați într-un program de mobilitate internațională, studenții care urmează studii doctorale, cei înscriși la forme de învățământ la distanță care nu locuiesc în țara în care are loc sondajul², precum și cei din învățământul militar/ordine publică/siguranță națională. Criteriile de selecție includ și studenții străini înmatriculați la un program de studii universitare din România, însă având în vedere disponibilitatea chestionarului exclusiv în limba română, numărul acestora este redus³. Nu sunt incluși în lotul investigat studenții aflați în România temporar pentru studii, ca parte a unui program de mobilitate internațională.

În ceea ce privește **modalitatea de aplicare a chestionarului** (față în față, telefonic, online) cât și **modalitatea de selecție a studenților**, acestea rămân la alegerea fiecărei țări participante, păstrând, desigur, cerințele de validitate științifică aferente metodei alese. Indiferent de modalitatea de selecție a studenților participanți, la finalul colectării datelor are loc curățarea și ponderarea bazei de date, pentru o reprezentativitate sporită a eșantionului/lotului rezultat. Mai multe detalii despre proiectul EUROSTUDENT, inclusiv accesul la datele internaționale, rapoarte și comunicări, se găsesc pe site-ul web al proiectului (în limba

¹ Pentru definirea nivelurilor ISCED vezi Anexa C2, din raportul extins.

² Precizăm faptul că în rundele anterioare, studenții înscriși la forme de învățământ la distanță, adică fără cursuri în format fizic, erau excluși din cercetare, datorită faptului că multe din întrebări nu li se aplicau.

³ Doar 2% (126 subiecți) dintre cei care au răspuns valid la întrebarea referitoare la cetățenie (N=6930 subiecți – date neponderate) au declarat că nu au cetățenie română.

engleză): <https://www.EUROSTUDENT.eu/>. Rapoartele naționale de la rundele anterioare (6, 7), pot fi consultate/descărcate aici: <https://www.ise.ro/EUROSTUDENT>.

Participanți

Chestionarul EUROSTUDENT VIII a fost trimis întregii populații de studenți considerați eligibili⁴, dintre care au răspuns 22.011 de studenți. În urma verificării și curățării datelor, conform cerințelor consorțiului, a rezultat un lot de **16.113 subiecți**, reprezentând 4% dintre cei care au primit invitația de participare. Numărul final de subiecți rezultat în urma procedurilor de ponderare, care apare în comparațiile internaționale de pe platforma EUROSTUDENT și pe baza căruia s-au realizat și analizele din acest raport este de 16 109 cazuri. În funcție de indicatorul analizat, numărul de subiecți incluși în analize poate fi diferit, datorită filtrelor din întrebări dar și non-răspunsurilor de la itemii analizați.

Instrumente și proceduri

Chestionarul utilizat conține un set de întrebări de bază axate pe 8 dimensiuni, aplicate în toate țările participante, și un set de întrebări suplimentare, axate pe 4 dimensiuni, sub titulatura de "module tematice", aplicate doar în unele țări, în funcție de opțiunile acestora. România a ales să aplice chestionarul EUROSTUDENT 8 integral, respectiv:

- În cadrul dimensiunilor de bază, următoarele teme: *caracteristici socio-demografice ale studenților; tranziție și acces în învățământul universitar; percepții despre mediul academic, contextul familial al studenților; condițiile de locuire; veniturile, cheltuielile și percepția privind dificultățile financiare; munca și studiile – bugetul de timp al studenților; mobilitatea internațională a studenților.*
- În cadrul modulelor tematice, următoarele teme: *sănătate mintală și stare de bine; efecte ale pandemiei Covid-19; digitalizarea; experiențe de discriminare.*

Întrebările au fost traduse și adaptate din versiunea în limba engleză a chestionarului, pusă la dispoziție de consorțiu, de o echipă de cercetători din cadrul CNPEE-UCE și UEFISCDI. La fel ca și în valul anterior (VII), s-a optat pentru modalitatea de **aplicare online (autoadministrat)**, chestionarul fiind transmis către studenți prin intermediul unei platforme naționale gestionate de UEFISCDI. Perioada de completare: **15 mai- 15 iulie 2023**.

După finalizarea colectării datelor, acestea au fost supuse unui proces complex de verificare, curățare și validare, respectiv ponderare, pe baza instrucțiunilor și sintaxelor (comenzi de program) oferite de consorțiul internațional. Criteriile folosite în **ponderarea (ajustarea) datelor** sunt: sexul, domeniul de studiu, ciclul de studiu, vârsta și dimensiunea localității unde se află instituția de învățământ superior. Datele administrative folosite pentru ponderare se referă la anul universitar 2022-2023 și au fost furnizate de Ministerul Educației (prin UEFISCDI).

Față de runda precedentă, în cadrul EUROSTUDENT 8 au fost adăugate bazei de date inițiale și o serie de indicatori agregați la nivel de universități, colectați prin intermediul proiectului ETER⁵. Deși utilizarea acestor

⁴ Un număr de 369.761 studenți cu adrese de email valide în RMU, au primit invitația de participare. Am ales varianta trimiterii către toată populația de studenți (și nu eșantionul) din mai multe motive. Pe de o parte, accesul facil la datele de identificare ale studenților (via RMU- Registrul Matricol Unic, cu sprijinul UEFISCDI-MEN), apoi, reprezentativitatea mai mare, simplitatea procedurii, dar și recomandările metodologice ale consorțiului EUROSTUDENT.

⁵ ETER este o inițiativă complementară EUROSTUDENT, care furnizează date agregate despre universități din Europa. Mai multe detalii sunt disponibile la: <https://eter-project.com/data/overview-data/>.

indicatori în cadrul analizelor din raportul național a fost relativ redusă, aceștia au fost incluși în analizele din raportul internațional EUROSTUDENT 8, menționat mai sus.

După încheierea curățării și ponderării datelor, a rezultat o bază de date națională în format SPSS, respectiv o serie de prelucrări în funcție de anumite variabile specifice, simple sau agregate (așa numitele Focus-Groups). Datele rezultate au fost verificate și validate de echipa internațională, fiind apoi urcate pe platforma EUROSTUDENT și incluse în raportul final *Synopsis of indicators- EUROSTUDENT 2021-2024*. Bazele de date naționale EUROSTUDENT 8 (cu 18 țări, inclusiv România), anonimizate, pot fi consultate la cerere, aici: <https://metadata.fdz.dzhw.eu/en/data-sets/dat-es8-ds1?page=1&size=10&type=surveys&version=1.0.0>.

Raportul național se bazează în principal pe datele publice disponibile în platforma EUROSTUDENT la momentul elaborării raportului, dar și pe analize suplimentare, direct din baza de date națională, realizate de autorii raportului. În ambele situații, s-a lucrat cu **baza de date ponderată**.

Materialul de față este o sinteză a raportului național EUROSTUDENT VII, ce conține principalele rezultate din fiecare capitol.

B. Sinteza rezultatelor

B1. Caracteristici socio-demografice ale studenților

Capitolul își propune să contureze o imagine a studenților din România, din punct de vedere al principalelor date factuale colectate prin intermediul cercetării EUROSTUDENT, pornind de la informațiile socio-demografice (vârstă, sex, statut parental, locul nașterii), până la cele despre programele de studii (domeniul de studii, ciclul de studii, frecvența studiilor, întreruperi ale studiilor, mărimea centrului universitar). Sunt prezentate, comparativ, și date din celelalte țări participante la EUROSTUDENT, fie separat, fie ca medie, dar și din valurile anterioare ale studiului, acolo unde acestea au fost disponibile.

Principalele rezultate

Vârsta medie a studenților români, la momentul realizării studiului EUROSTUDENT 8, era de 25 de ani, ușor mai scăzută decât media europeană (25,9 ani). Ca evoluție în timp, vârsta medie a studenților a crescut ușor, atât la nivel național (cu 0,8 ani, față de ES 6), cât și european (cu 0,9 ani, față de ES 6). Vârsta medie de intrare în învățământul superior, în România, este situată în jurul valorii de 21 de ani, fiind similară celei de la nivel european, și ușor în creștere față de valul 6 al studiului, realizat în perioada pre-pandemică.

Distribuția pe sexe a studenților arată o preponderență a celor de sex feminin, atât la nivel național, cât și european, cu o creștere ușoară în România, față de EUROSTUDENT 6.

Ponderea studenților care au **copii** este similară la nivel național și european, conform datelor EUROSTUDENT 8, în creștere ușoară (+3 p.p.) la nivel național, față de valul 6 al studiului. Studenții din România care au copii petrec, în medie, 26.6 ore/săptămână cu îngrijirea acestora, ușor sub media europeană, de 28 ore.

În România, majoritatea studenților (94%) sunt **nativi, născuți și educați în țară, ca și părinții lor**, fără experiența migrației. La nivel european, în schimb, ponderea studenților nativi este mult mai mică (76%). Față de valul 7 al cercetării se observă o creștere ușoară (peste 2 p.p.) a studenților internaționali, născuți și educați în afara țării. România are a doua cea mai ridicată pondere (97%) dintre țările participante la EUROSTUDENT 8, ai căror studenți, împreună cu părinții lor, au cetățenia națională.

Aproape două treimi din studenții din România învață în **orașe universitare** cu 100-300 000 locuitori, o pondere dublă față de media europeană. Acest fapt se datorează unei schimbări majore în demografia marilor orașe din România, față de ultimul val EUROSTUDENT, și anume faptul că marile orașe universitare și-au redus populația sub 300 000 locuitori, intrând într-o altă clasă de mărime, conform clasificării realizate în cadrul proiectului.

Distribuția studenților după **ciclul de studii** arată că în România există o pondere ușor mai ridicată a studenților la programe de licență clasice (+3 p.p.) dar și de lungă durată (+3 p.p.), față de media europeană. Ca evoluție în timp, observăm o mare stabilitate, la nivel național, a distribuției studenților în funcție de ciclul de studii.

În România, ponderea studenților aflați la **programe cu frecvență integrală** este mai mare față de media europeană (+6 p.p.). Structura distribuției studenților după tipul de învățământ urmat este una stabilă în timp, conform datelor de la ultimele trei runde EUROSTUDENT: 92-93% dintre studenți sunt înscriși la programe cu frecvență integrală.

Conform datelor EUROSTUDENT 8, cele mai "titrate" **domenii de studii**, atât la nivel național, cât și european, sunt: *Inginerie, producție, construcții; Afaceri, administrație și drept; Sănătate și asistență socială*. Față de cifrele de la nivel european (medie), în România există ponderi mai ridicate la *Inginerie, producție, construcții* (+9 p.p.), *Agricultură, silvicultură, piscicultură și științe veterinare* (+3 p.p.), *Sănătate și asistență socială* (+2 p.p.), și ponderi mai reduse de studenți la *Educație* (-5 p.p.), *Servicii* (-3 p.p.), *Arte și științe umaniste* (-2 p.p.), *Științele naturii, matematică și statistică* (-2 p.p.). Băieții sunt mai atrași decât fetele de *Inginerie, producție, construcții* (+21 p.p.), iar fetele mai atrase decât băieții de *Sănătate și asistență socială* (+7 p.p.), *Afaceri, administrație și drept* (+5 p.p.), sau *Educație* (+5 p.p.).

România are o pondere foarte redusă de **studenți care și-au întrerupt (oficial sau neoficial) studiile** curente: doar 2% dintre studenți declară acest lucru, față de o medie de 9% la nivelul țărilor participante.

B2. Tranziție și acces în învățământul universitar

Capitolul prezintă principalele tendințe observate în modul în care studenții din România trec de la ciclul secundar (liceal) la cel învățământul superior, respectiv de la ciclul de licență la master, și posibile asocieri între anumite tipuri de rute și unele variabile socio-demografice. Sunt prezentate și unele date comparative la nivel european, conform datelor culese în valul 8 al cercetării, dar și date naționale din valul 7 EUROSTUDENT.

Principalele rezultate

Analiza accesului în sistemul universitar românesc relevă un model predominant standardizat, cu parcursuri tradiționale bine definite, caracterizat de promovarea aproape unanimă a bacalaureatului în cele două sesiuni consecutive organizate la finalul ciclului liceal și de o dominanță puternică și stabilă a tranziției directe către universitate și ulterior, către studiile masterale. Față de media țărilor participante la EUROSTUDENT 8, tendințele sunt mai puternic standardizate în cazul tranziției de la licență la master, și mai puțin accentuate în cazul trecerii de la ciclul secundar la cel universitar.

Datele EUROSTUDENT 8 indică o rată de 95% a studenților români cu o **rută standard de acces la facultate**, (obțin diploma de BAC în maximum șase luni de la absolvirea liceului) și de 88% a tranziției directe către facultate (admitere în cel mult 2 ani de la absolvirea liceului). Cifrele sunt **ușor peste media țărilor EUROSTUDENT**, de 92% pentru ruta standard, respectiv 83% pentru o tranziție directă către învățământul superior. Diferențele demografice evidențiază variații semnificative în tiparele de acces și de tranziție. Grupele de vârstă sub 22 ani prezintă cea mai înaltă rată de parcurs standard (98%), în timp ce categoriile 25-29 și peste 30 ani demonstrează dinamici mai complexe, cu fluctuații între 83-92% pentru ruta standard. Totodată, în timp ce pentru studenții sub 22 de ani tranziția directă este aproape universală (99%), procentul scade progresiv, ajungând la aproximativ 56% pentru cei peste 30 de ani în ultimul val al studiului. Dimensiunea de gen introduce unele nuanțe interpretative, cu o pondere mai ridicată a bărbaților (57%) printre studenții cu acces non-standard.

Se constată **asocieri importante între capitalul educațional familial și traiectoria de acces**. Aproximativ 69% din traseele non-standard provin din familii cu statut educațional mediu sau scăzut, sugerând influența semnificativă a mediului familial asupra parcursului universitar. Background-ul socio-economic joacă un rol crucial și în raport cu tipul de tranziție către studiile universitare. Studenții din familii cu educație universitară prezintă cea mai ridicată rată de tranziție directă (96%), în timp ce pentru cei din familii cu educație scăzută procentul este semnificativ mai mic (63%). Similar, statusul economic familial influențează puternic tiparul de tranziție, cu rate mai ridicate de tranziție directă pentru studenții din familii înstărite.

Variabilele instituționale indică anumite diferențe subtile: programele cu frecvență la zi se aliniază tendinței generale privind ponderea rutei standard de 95%, în timp ce formele cu frecvență redusă prezintă o rată mai scăzută a acesteia, de 86%. Statutul de finanțare a studiilor generează, de asemenea, diferențe marginale, cu o incidență de 96% a rutei standard printre studenții bugetari față de 91-92% printre cei care urmează studiile universitare pe locuri cu taxă. În ce privește modelele de tranziție către universitate, forma de învățământ (la zi sau cu frecvență redusă) și tipul de finanțare (de la buget sau cu taxă) induc diferențe mai importante, care sugerează că întârzierea tranziției poate afecta șansele de acces la educație gratuită. Programele la zi atrag preponderent studenți cu tranziție directă (91%), în timp ce la cele cu frecvență redusă,

doar 66% dintre studenți au urmat o tranziție directă. În același timp, locurile bugetate sunt ocupate predominant de studenți cu tranziție directă (93%), în cazul celor cu taxă, procentul reducându-se la 81%.

Asocierea puternică între momentul obținerii diplomei de bacalaureat și tipul de tranziție de la liceu la facultate indică faptul că dificultățile în obținerea diplomei de bacalaureat pot anticipa întârzieri mai lungi în accesarea învățământului superior.

În ceea ce privește **tranziția de la licență la master**, aproximativ trei sferturi dintre studenți (74%) fac trecerea în mai puțin de un an, mult peste media EUROSTUDENT (59%).. Acest proces este însă puternic influențat de factorii socio-demografici observați și în tranziția de la liceu la facultate (vârstă, statut educațional și financiar familial). În plus, pandemia COVID-19 a avut un impact dramatic asupra sincopei dintre licență și master, reducând rata tranzițiilor imediate de la 87% la doar 15% pentru studenții înscriși după debutul pandemiei.

B3. Evaluarea mediului academic și a programului de studii

Capitolul analizează integrarea și atașamentul studenților față de mediul academic, satisfacția privind programele de studii, relația cu cadrele didactice și colegii, precum și percepția asupra șanselor de angajare post-absolvire. Aceste dimensiuni reflectă aspecte centrale ale experienței studențești și sunt investigate în relație cu factori precum genul, statutul socio-economic, sănătatea mintală autoevaluată și intensitatea implicării academice.

Demersul investigativ are la bază datele sondajului EUROSTUDENT 8, utilizând metode cantitative de analiză descriptivă și comparativă. Analiza include atât interpretarea rezultatelor la nivel național, cât și comparații cu media țărilor participante la EUROSTUDENT și cu datele din ediția anterioară a studiului (EUROSTUDENT 7), permițând identificarea tendințelor și a specificului contextului românesc în raport cu spațiul european. Această abordare permite evidențierea tiparelor de inegalitate educațională, a vulnerabilităților structurale, precum și a factorilor protectivi ce facilitează integrarea și reușita academică.

Principalele rezultate

Integrare și atașament față de mediul academic. Rezultatele cercetării evidențiază o orientare educațională solidă în rândul studenților, aproximativ 80% declarând că au avut claritate în decizia de a urma studii superioare. Sentimentul de apartenență la comunitatea academică este afirmat de către majoritate (71%), însă satisfacția față de programele de studii este moderată, numai 57% dintre studenți fiind dispuși să le recomande. În ceea ce privește intenția de abandon, 85% dintre studenți se declară hotărâți să își finalizeze studiile, însă 9% iau serios în considerare această posibilitate.

Autoevaluarea relativă a rezultatelor obținute în cadrul programului de studii. Analiza comparativă a datelor EUROSTUDENT 8 și 7, cu privire la autoevaluarea relativă a rezultatelor obținute în cadrul programului de studii, relevă o îmbunătățire semnificativă a percepției studenților din România asupra performanțelor lor academice, prin comparație cu cele ale colegilor. Procentajul celor care consideră că au rezultate „mai bune” a crescut de la 46% (ES 7) la 61% (ES 8), proporția celor care își apreciază performanța ca fiind „la fel” cu a colegilor a scăzut de la 39% la 28%, iar a celor care își atribuie rezultate „mai slabe”, a scăzut de la 16% la 11%.

Percepția studenților asupra relației cu profesorii și colegii. Aproximativ 40-50% dintre studenți apreciază că beneficiază de **feedback util din partea profesorilor, sunt motivați de către aceștia și au colegi cu care pot colabora academic**. Deși **48%** dintre studenți primesc feedback util, doar **39%** se simt motivați, ceea ce sugerează că feedback-ul nu este suficient pentru a stimula implicarea. Claritatea explicațiilor este apreciată de către **jumătate dintre studenți**, însă **38%** nu resimt sprijin motivațional. Deși **53%** colaborează cu colegii, un sfert dintre studenți nu beneficiază de acest avantaj, riscând o integrare academică redusă. Comparativ cu ES7, rezultatele din ES8 cu privire la evaluarea rolului cadrelor didactice, sugerează că studenții români resimt o scădere a calității predării și a interacțiunii cu profesorii. Cel mai mare declin este observat în claritatea explicațiilor oferite (-10% puncte procentuale). Scăderea motivației studenților (-3 p. p.) și percepția mai redusă a unui feedback util din partea profesorilor (-2 p. p.), sunt alte semnale negative privind relația profesor-student și gradul de implicare a cadrelor didactice.

Percepția studenților cu privire la șansele de angajare după absolvire. Aproape jumătate dintre studenți sunt încrezători în oportunitățile de angajare în România, iar 30%, pe piața internațională a muncii. Un sfert dintre respondenți consideră că oportunitățile internaționale de ocupare sunt reduse, iar 18% sunt pesimiști și

în raport cu șansele de angajare în țară. Datele indică o incertitudine semnificativă, ponderi importante ale studenților declarând că nu își pot aprecia oportunitățile de ocupare, nici la nivel național, nici la nivel internațional.

Recomandări pentru politicile educaționale

1. Integrare și atașament față de mediul academic

- **Consolidarea rolului consilierii educaționale**, atât în perioada preuniversitară, cât și în cea universitară, pentru a sprijini luarea deciziilor informate și reducerea insecurităților;
- **Evaluarea și adaptarea programelor de studiu**, prin formalizarea unor mecanisme de feedback continuu, pentru a adapta oferta educațională la nevoile și așteptările studenților;
- **Integrarea suportului psihologic și academic**, pentru studenții care au o orientare educațională incertă sau se gândesc la abandon, prin programe mai bine integrate de suport, incluzând consiliere și activități de mentorat.

2. Percepția studenților asupra relației cu profesorii și colegii

- **Îmbunătățirea sistemului de feedback și formalizarea programelor de mentorat**, care să sprijine progresul studenților;
- **Stimularea motivării studenților pentru performanță**, prin utilizarea unor metode de predare mai centrate pe student, cu o pondere crescută a activităților interactive și aplicațiilor practice;
- **Promovarea colaborării între studenți, facilitarea creării de grupuri de studiu, sesiuni de mentorat între studenți și activități extracurriculare** care să sprijine interacțiunea socială și academică;
- **Creșterea calității predării** prin formarea continuă a cadrelor didactice;

3. Percepția studenților cu privire la șansele de angajare după absolvire

- **Îmbunătățirea consilierii și orientării profesionale** pentru a ajuta studenții să-și clarifice opțiunile și să ia decizii informate privind cariera;
- **Dezvoltarea competențelor pentru piața internațională**, inclusiv prin programe de mobilitate, internship-uri și colaborări internaționale;
- **Adaptarea programelor de studii** pentru a răspunde mai bine cerințelor pieței muncii și pentru a diminua percepția șanselor slabe de angajare;
- **Creșterea oportunităților de internaționalizare**, extinderea programelor de mobilitate academică (ex. Erasmus+), dezvoltarea de parteneriate internaționale și încurajarea studiilor în limbi de circulație internațională;
- **Crearea unei platforme naționale de informare privind cariera**, cu informații despre domeniile de studiu, ratele de angajare, salariile medii și oportunitățile din România și de la nivel internațional.

B4. Contextul familial al studenților

Capitolul este compus din două secțiuni de bază, iar la final una de concluzii și discuții pe marginea datelor prezentate. În prima secțiune sunt analizate evoluția distribuției studenților în funcție de stocul educațional familial, cu o atenție suplimentară asupra caracteristicilor studenților proveniți din familii fără studii universitare. Accesul echitabil la învățământul superior reprezintă un obiectiv central al politicilor educaționale naționale și europene. Cu toate acestea, datele comparative oferite de studiul EUROSTUDENT indică persistența unor disparități educaționale și sociale semnificative.

În cea de-a doua secțiune, focusul este pe evoluția stratificării socio-economice în învățământul superior românesc prin prisma statutului financiar familial al studenților, utilizând datele comparative din studiile EUROSTUDENT 7 și 8. Perioada de colectare a datelor este crucială pentru înțelegerea rezultatelor, întrucât, în cazul ES 7 cuprinde faza acută a pandemiei COVID-19 (datele fiind culese între noiembrie 2020 și ianuarie 2021), iar în cazul ES 8 perioada de recuperare economică post-pandemie, datele fiind obținute în mai-iulie 2023). Analiza se concentrează asupra modului în care șocul pandemic a reconfigurat stratificarea socială în mediul universitar românesc.

Principalele rezultate

Deși **ponderea studenților cu stoc familial de educație universitară** din România se găsește pe un trend ascendent, conform ultimelor runde EUROSTUDENT, România se situează și în valul 8 între statele care au cele mai mari procente de studenți ai căror părinți au o educație non-terțiară (55%), cu mult peste media EUROSTUDENT 8 (41%). Tendințele observate sunt confirmate și de datele Eurostat privind educația terțiară a adulților (45-64 de ani) pentru perioada analizată.

Analiza **profilului demografic și social al studenților din familii fără stoc educațional terțiar** ne arată că studenții cu vârste mai înaintate, femeile, cei care intră în învățământul superior prin rute alternative sau au tranziție întârziată către studiile terțiare au o probabilitate mai ridicată să provină din medii familiale fără educație superioară decât colegii lor care au stoc educațional superior. De asemenea, cei care sunt înrolați în forme de educație periferice, cum ar fi studiile cu frecvență redusă sau cei care studiază în domenii mai puțin valorizate în prezent (ex. științele educației, comparativ cu TIC), ori în centre universitare mici, au șanse mai mari să se regăsească în rândul celor proveniți din medii cu educație scăzută sau medie, decât colegii lor.

Analiza comparativă a datelor EUROSTUDENT 7 și 8 dezvăluie o tendință clară de regres a studenților români, raportat la **situația economică auto-percepută a familiei**. Astfel, față de valul 7, a crescut ponderea studenților care consideră că părinții/tutorii lor sunt „nu prea înstăriți” sau „deloc înstăriți” (de la 25% la 29%, procente cumulate), a scăzut proporția celor din familii cu statut economic mediu (de la 54% la 51%), dar și a celor care consideră că părinții/tutorii lor sunt „oarecum înstăriți” sau „foarte înstăriți” (de la 21% la 19%).

Comparația longitudinală relevă că **famiiliile cu educație scăzută au suferit cel mai sever impact asupra situației materiale**, între valul 7 și valul 8 al cercetării. Astfel, proporția studenților ai căror părinți au o situație materială precară ("deloc înstăriți" și "nu prea înstăriți") și un nivel redus de educație (ISCED 0-2), a crescut de la 44% în ES 7 la 61% în ES 8 – o creștere dramatică, de aproape 20%. Famiiliile cu educație universitară (ISCED 6-8) au demonstrat cea mai mare capacitate de reziliență, cu modificări minore în distribuția după statutul economic familial.

Analiza distribuției studenților după **statutul economic al familiei și domeniul de studiu**, pe datele ES 8, dezvăluie o ierarhizare clară a specializărilor universitare în funcție de accesibilitatea socio-economică:

domeniile "elitiste" - TIC (24% studenți cu părinți „oarecum” sau „foarte înstăriți”) și Sănătate (23% studenți cu părinți „oarecum” sau „foarte înstăriți”) – atrag în cea mai mare măsură studenții provenind din familii cu resurse superioare, în timp ce domenii precum Agricultură (34% studenți cu părinți „deloc” sau „nu prea înstăriți”) și Științele educației (31% studenți cu părinți „deloc” sau „nu prea înstăriți”) înregistrează ponderile cele mai ridicate de studenți din familii cu resurse limitate.

Există diferențe majore în distribuția studenților în funcție de **statutul economic auto-perceput al familiei și forma de învățământ** (zi vs. frecvență redusă). Astfel, la programele cu frecvență de zi majoritatea studenților (72%) provin din familii cu statut economic mediu sau ridicat, în timp ce la programele cu frecvență redusă aproape jumătate (46%) provind din familii cu statut economic scăzut. Această segregare indică faptul că forma de învățământ funcționează ca marcator social, programele cu frecvență redusă devenind predominant refugiu al categoriilor economice vulnerabile.

Rezultatele analizei indică **necesitatea unei strategii integrate de recuperare socială** care să includă sprijin financiar pentru studenții din familii afectate de deteriorarea economică din pandemie, programe de echitate educațională pentru a preveni excluderea categoriilor vulnerabile, dar și politici de redistribuire care să contracareze polarizarea socio-economică crescândă.

Recomandări pentru politicile educaționale

Rezultatele analizei indică necesitatea unei **strategii integrate de recuperare socială** care să includă:

- **Sprijin financiar masiv** pentru studenții din familii afectate de deteriorarea economică din pandemie
- **Programe de echitate educațională** pentru a preveni excluderea categoriilor vulnerabile
- **Politici de redistribuire** care să contracareze polarizarea socio-economică crescândă

Fără intervenții corective, tendințele identificate riscă să producă o fragmentare durabilă a sistemului educațional superior, cu implicații negative pe termen lung asupra mobilității sociale. Pandemia a demonstrat că inegalitățile sociale se pot amplifica rapid în absența unor mecanisme corective eficiente. Însă sistemul de educație necesită nu doar politici reactive, ci și sisteme de protecție socială proactive, capabile să mențină echitatea chiar și în condiții de criză.

B5. Condițiile de locuire

Condițiile de locuire ale studenților reprezintă un aspect esențial al calității vieții și influențează semnificativ atât succesul academic, cât și bunăstarea generală. Alegerea formei de locuire este determinată de o serie de factori, inclusiv statutul socio-economic al părinților, vârsta, angajarea în muncă și tipul de program de studii (licență sau masterat). Acest capitol analizează principalele tendințe observate și factorii care le influențează, comparând datele naționale cu mediile europene pentru a oferi o perspectivă mai amplă asupra situației actuale a studenților din România.

Principalele rezultate

Datele EUROSTUDENT VIII indică tendințe de revenire spre tiparele de locuire de dinainte de perioada pandemică, dar cu anumite schimbări față de perioada anterioară crizei sanitare.

Studiul evidențiază următoarele tendințe principale:

- **Revenirea la tiparele de locuire de dinainte de pandemie:** Comparativ cu datele culese în perioada pandemiei, se poate observa o schimbare clară către formele de locuire întâlnite înainte de pandemie.
- **Mai puțini studenți care locuiesc cu părinții:** Doar 28% dintre studenții români locuiesc cu părinții sau rudele, semnificativ mai puțini față de 54% în EUROSTUDENT VII, desfășurat în perioada pandemiei. Acest procent este, de asemenea, sub media europeană de 34%.
- **Locuirea cu partenerul/copiii este cea mai răspândită formă de locuire între studenții care nu locuiesc cu părinții:** Această formă de locuire depășește popularitatea căminelor studentești, o schimbare de la EUROSTUDENT VI, când căminele reprezentau alegerea predominantă. Locuirea cu partenerul a devenit cea mai răspândită formă de locuire pentru studenții care nu locuiesc cu părinții, cu un procent de 38%. Fenomenul este corelat cu vârsta, statutul socio-economic și tranziția educațională întârziată.
- **Utilizarea căminelor studentești este în revenire, dar sub nivelurile pre-pandemice:** 20% dintre studenții români locuiesc în cămine, o creștere semnificativă față de 6% în timpul pandemiei, dar încă sub nivelul pre-pandemic (29%). Studenții români folosesc căminele studentești mai mult decât media europeană (15%).
- **Locuirea de unul singur în creștere:** În România, această tendință a atins cel mai înalt punct în EUROSTUDENT VIII, cu 13%, depășind ușor media europeană de 12%. Sunt necesare cercetări suplimentare pentru a explica acest fenomen, deși statutul socio-economic al părinților pare a fi un factor important.
- **Locuirea cu colegi sau prieteni revine la nivelurile pre-pandemice:** Aproximativ 12% dintre studenții români aleg această formă de locuire, comparativ cu 5% în perioada pandemiei.
- **Timpul mediu petrecut cu transportul de acasă la universitate de studenții din România este similar cu media europeană:** Studenții din România petrec, în medie, 38 de minute pentru a ajunge de acasă la facultate, față de o medie a țărilor EUROSTUDENT, de 40 de minute.

Pentru a îmbunătăți accesul echitabil la educație și condițiile de locuire ale studenților, se recomandă extinderea infrastructurii căminelor studentești prin parteneriate public-private și subvenționarea chiriilor pentru studenții cu dificultăți financiare. De asemenea, sunt necesare programe de sprijin pentru studenții care locuiesc cu partenerul/copiii, dezvoltarea unor politici care să sprijine diversitatea opțiunilor de locuire și

implementarea unor servicii de consiliere psihologică pentru studenții care locuiesc singuri sau cu familii. Aceste măsuri ar putea contribui la îmbunătățirea experienței academice și a bunăstării generale a studenților.

Recomandări pentru politicile educaționale

Din perspectiva accesului echitabil la educație, sprijinirii diversității nevoilor studenților și contribuției la bunăstarea lor generală, recomandăm următoarele:

- **Creșterea accesului la cazare în cămine studentești** – chiar dacă acest tip de cazare este preferat mai ales de studenții tineri, fără venituri semnificative, prin crearea de parteneriate public-private pentru extinderea infrastructurii de cazare în campusuri, subvenționarea chiriilor pentru studenții proveniți din familii cu dificultăți financiare și îmbunătățirea condițiilor în căminele existente.
- **Sprijinirea studenților care aleg să locuiască cu partenerul/copiii** – dat fiind că o proporție semnificativă a studenților, în special cei de vârste mai mari sau care urmează studii de masterat, preferă această formă de locuire, prin introducerea unor programe de sprijin financiar (burse sau subvenții pentru locuințe) pentru studenții cu familie, precum și crearea unor spații de cazare în campusuri care să răspundă nevoilor familiilor.
- **Crearea de politici care să sprijine diversitatea opțiunilor de locuire** – întrucât aceasta reflectă nevoile diferite ale studenților în funcție de vârstă, statut familial și economic, prin dezvoltarea unui cadru flexibil care să permită universităților să colaboreze cu sectorul privat pentru oferirea unui mix de opțiuni de cazare (cămine, locuințe închiriate, locuințe pentru familii), dar și prin promovarea parteneriatelor pentru locuințe accesibile, inclusiv prin sprijinirea inițiativelor de co-living, prin reglementări care să încurajeze chiria accesibilă pentru studenți și crearea unor platforme online pentru facilitarea găsirii colegilor de locuință.
- **Sprijinirea tranziției studenților din medii dezavantajate** –ținând cont de faptul că studenții din familii cu dificultăți financiare locuiesc mai rar cu părinții, ceea ce poate indica obstacole suplimentare în accesul la locuire și trai independent. În acest context, sprijinul pentru acești studenți ar trebui să vizeze subvenționarea costurilor de cazare și a cheltuielilor de trai, precum și dezvoltarea unor programe de mentorat și integrare socială în campusuri, pentru a le facilita adaptarea la viața universitară și a reduce riscul de abandon.
- **Implementarea unor servicii integrate de consiliere psihologică în campusuri** - inclusiv pentru studenții care locuiesc singuri sau au familii, pentru a sprijini adaptarea la mediul academic și echilibrul personal, având în vedere că alegerea locuinței este corelată și cu starea de bine a studenților.

B6. Veniturile, cheltuielile și percepția privind dificultățile financiare

Acest capitol examinează situația financiară a studenților români, analizând atât veniturile, cât și cheltuielile în funcție de diverși factori demografici și socio-economici, cum ar fi nivelul de studiu, statutul profesional, dependența financiară și condițiile de trai. Având în vedere creșterea costurilor și a inflației, înțelegerea relației dintre sursele de venit și stabilitatea financiară este esențială, deoarece acești factori influențează în mod direct progresul educațional și bunăstarea generală a studenților.

Principalele rezultate

Veniturile studenților au crescut cu 38%, față de valul anterior al cercetării (2020) ajungând la o medie de 4.567 lei (901 euro) în 2023. Această creștere nu a fost totuși suficientă pentru a compensa integral scumpirile din ultimii ani, reflectate în creșterea cheltuielilor medii lunare ale studenților cu peste 50%. Creșterile veniturilor au fost mai importante pentru studenții cu venituri superioare (decila 10), comparativ cu cei cu venituri reduse (decila 1), fapt reflectat și de creșterea coeficientului Gini al inegalității de la 0,33 în 2020 (ES VII) la 0,35 în 2023 (ES VIII).

În continuare, sprijinul familial rămâne principala sursă de venit pentru majoritatea studenților români, dar acesta scade pe măsură ce aceștia avansează în ciclurile de studii. Masteranzii sunt mai integrați pe piața muncii, majoritatea dintre ei având venituri proprii. Sprijinul public reprezintă doar 10% din veniturile totale ale studenților, un procent ușor sub media europeană.

Statutul pe piața muncii influențează direct veniturile și percepția asupra dificultăților financiare. Studenții care lucrează peste 20 de ore pe săptămână au venituri de 5.855 lei (1.183 euro), aproape dublu față de cei care nu lucrează (3.464 lei / 700 euro). Tipul de locuire influențează și el veniturile, cei care locuiesc cu părinții având, în medie, venituri totale mai mari decât cei care locuiesc pe cont propriu. Totuși, față de valul anterior al cercetării, diferența dintre cele două categorii s-a redus semnificativ, de la 22% în 2020 la doar 4% în 2023. Acest fenomen poate reflecta fie o creștere a veniturilor celor care locuiesc cu părinții, fie o stagnare sau scădere a veniturilor celor care locuiesc singuri, posibil din cauza dificultăților economice.

Cheltuielile medii lunare ale studenților români au crescut în cifre absolute cu 56% între 2020-2023, de la 2.449 lei (506 euro) la 3.809 lei (770 euro), iar în termeni reali (valori ajustate cu rata inflației) cu 14%, conform datelor EUROSTUDENT. Comparativ, și în alte țări participante la studiu, rata de creștere în cifre absolute a cheltuielilor medii lunare a fost una semnificativă. Astfel, creșteri, de peste 40%, au fost înregistrate în Croația, Irlanda, Lituania, Ungaria, Polonia, Cehia.

Percepția asupra dificultăților financiare a crescut în rândul studenților, față de valul anterior. Astfel, peste o treime dintre studenți consideră că întâmpină dificultăți financiare (foarte) serioase în 2023, față de 24% în 2020. Cei mai vulnerabili sunt studenții din domeniile *Arte*, *Științe umaniste* și *Educație*, unde dificultățile financiare sunt mai răspândite, reflectând probabil perspective mai reduse de angajare și câștiguri mai mici. În contrast, studenții din domeniul *Tehnologiei informației și comunicațiilor* resimt mai puține dificultăți financiare, probabil datorită oportunităților de muncă mai avantajoase. De asemenea, studenții care au experimentat o formă de discriminare percep dificultățile financiare ca fiind mai severe, iar sănătatea mintală joacă și ea un rol important în această percepție, conform datelor de cercetare.

În concluzie, deși veniturile studenților au crescut, acestea nu au ținut pasul cu majorarea semnificativă a cheltuielilor, ceea ce a accentuat percepția precarității financiare. Factorii esențiali care determină această percepție sunt statutul pe piața muncii, sprijinul familial, domeniul de studiu și experiențele de discriminare.

Datele indică necesitatea unor politici publice mai eficiente pentru sprijinirea studenților, în special a celor din medii defavorizate, pentru a reduce impactul inegalităților socio-economice asupra accesului la educație.

Recomandări pentru politicile educaționale

1. Ajustarea burselor în funcție de inflație și extinderea accesului la sprijin financiar

- Introducerea unei **indexări automate anuale** a burselor (de merit, sociale și speciale) pentru a reflecta creșterea costului vieții.
- Creșterea **valorii burselor sociale** și flexibilizarea criteriilor de eligibilitate pentru a sprijini mai mulți studenți aflați în dificultate financiară.
- Introducerea unui **fond special de urgență** pentru studenții care trec prin situații economice imprevizibile (ex. pierderea sprijinului familial, probleme de sănătate etc.).
- Crearea unui **sistem național de burse pentru studenții născuți în rural**, independent de locul unde au absolvit liceul, pentru a compensa decalajele socio-economice din copilărie.

2. Subvenționarea chiriilor în funcție de veniturile studenților

- Implementarea unui **program național de sprijin pentru chirii**, similar subvențiilor pentru transport, care să ofere sprijin financiar diferențiat în funcție de venitul studentului și al familiei sale.
- Alocarea de **fonduri pentru extinderea și modernizarea căminelor studențești** în marile centre universitare, astfel încât acestea să devină o opțiune reală pentru mai mulți studenți.
- Introducerea unui mecanism prin care **subvenția pentru chirie să fie accesibilă inclusiv celor care locuiesc în chirie privată**, nu doar celor din căminele universităților.
- Monitorizarea și reglementarea chiriilor pentru locuințele destinate studenților, pentru a preveni creșterile excesive de preț în zonele universitare.

3. Sprijinirea studenților care lucrează pentru a putea participa la cursuri

- **Crearea unui cadru legal care să asigure flexibilitate academică** pentru studenții angajați, inclusiv prin:
 - Orare flexibile sau cursuri hibride (online + fizic).
 - Permisiunea de a opta pentru forme alternative de examinare, dacă programul de muncă afectează participarea la cursuri.
 - Posibilitatea recuperării cursurilor prin materiale digitale puse la dispoziție de universități.
- Crearea unui **sistem de burse pentru studenții angajați** care să îi sprijine financiar astfel încât să nu fie obligați să muncească prea mult în detrimentul studiilor.
- Dezvoltarea unor **parteneriate între universități și angajatori** pentru a facilita joburi part-time flexibile în domeniul de studiu al studenților.

4. Protejarea facilităților existente și extinderea sprijinului pentru studenți

- **Menținerea și extinderea reducerilor pentru transport**, inclusiv păstrarea reducerii de 90% pentru transportul feroviar și local, fără limitări suplimentare.

- Asigurarea **participării reale a studenților în procesele decizionale universitare**, cu un procent de reprezentare efectiv respectat în consiliile de administrație și comisiile universitare.
- Creșterea **transparenței în distribuirea burselor și fondurilor pentru studenți**, prin obligativitatea universităților de a publica lunar situația burselor acordate și criteriile detaliate de selecție.

5. Modernizarea sprijinului pentru studenți din categorii vulnerabile

- Extinderea **sprijinului pentru studenții cu dizabilități**, inclusiv prin crearea unor mecanisme de asistență academică și financiară mai flexibile.
- Implementarea unor **programe de consiliere și mentorat** pentru studenții care provin din medii defavorizate, pentru a reduce abandonul universitar.
- Creșterea **suportului pentru studenții străini și refugiați**, prin burse și facilități pentru integrarea academică și socială.
- Introducerea unor **burse pentru studentele-mame** pentru a sprijini continuarea studiilor de către tinerele care au copii.

B7. Munca și studiile – bugetul de timp al studenților

Capitolul prezintă situația studenților în ceea ce privește angajarea, motivația de a lucra, relația dintre muncă și studii, internshipurile și stagiile de practică realizate în țară, precum și bugetul de timp alocat activităților de studiu, respectiv celor lucrative plătite. Analizele au un caracter descriptiv, luând totuși în considerare elemente factuale (date socio-demografice) ce diferențiază răspunsurile studenților. Pentru a avea o imagine mai largă asupra evoluției în timp și spațiu a tendințelor, sunt prezentate, comparativ, date din valurile anterioare EUROSTUDENT, precum și date la nivel agregat de la nivelul tuturor țărilor participante la valul 8. Indicatorii prezentați provin atât din răspunsurile directe ale studenților, cât și din prelucrări suplimentare realizate de cercetător.

Principalele rezultate

Angajarea. Majoritatea studenților români (66%) nu au lucrat înainte de intrarea în învățământul superior. Procentul este net superior mediei europene rezultată din studiu (41%) și ușor peste procentul similar din valul 7 EUROSTUDENT (+4 %). Băieții, respectiv studenții ai căror părinți au un nivel de educație mai redus au o probabilitate mai mare de a fi angajați înainte de intrarea în învățământul superior, față de categoriile complementare.

În ce privește angajarea pe parcursul studiilor, în România, ponderea studenților care nu lucrează pe parcursul semestrului universitar este cu aproape 10% peste media EUROSTUDENT 8 (52% vs 41%). Totuși, față de valurile anterioare, observăm o creștere a ponderii studenților care lucrează permanent, pe parcursul semestrului universitar (+8% față de ES 6), și o scădere a studenților ce aleg să se dedice exclusiv studiilor, fără implicare în piața muncii (-8% față de ES 6).

Ponderea studenților care au lucrat în timpul vacanțelor este mai mică la nivel național, față de cel european (53% vs 67%). Față de valul 6 al studiului, la nivel național se constată o creștere ușoară a ponderii studenților ce lucrează temporar, între semestre (+7%).

Motivația de a lucra. Datele arată că pentru majoritatea studenților români care lucrează, cea mai importantă motivație este cea de auto-întreținere (70%), urmată de dorința de a acumula experiență pe piața muncii (56%) și apoi de nevoia de a-și finanța studiile (47%). Comparativ, în cazul tinerilor europeni, deși ordinea este aceeași, ponderile sunt mult mai reduse (cu 10-15 p.p.). Fetele, studenții la licență sau master, cu părinți având educație mai redusă, dependenți de veniturile proprii sau de cele publice, au o probabilitate mai mare de a lucra cu scopul acoperirii costurilor de trai, față de categoriile complementare. Studenții de sex feminin, din ciclul de Master, dependenți de veniturile proprii dar și cei dependenți de familie, cu părinți având studii terțiare, au o probabilitate mai mare de a lucra pentru a acumula experiență pe piața muncii.

Relația dintre muncă și studii. Tipologia studenților care lucrează este similară la nivel național și european, aproximativ 1 din 2 studenți fiind implicați în activități lucrative conexe domeniului studiat, în timp ce puțin peste o treime dintre ei sunt angajați în domenii complet diferite de programul de studiu ales. Comparativ cu valurile anterioare ale cercetării, se observă faptul că există o mare stabilitate, la nivel de tendințe majore, în ce privește relația dintre locul de muncă și domeniul de studii. Astfel, ponderea studenților români care declară că lucrează într-un domeniu (*foarte*) *strâns legat* de domeniul de studiu se situează constant în jurul valorii de 48-49%, iar a celor ce declară că lucrează într-un domeniu complet diferit de cel de studiu se situează, de obicei, în jurul valorii de 33-35%. Studenții la programe de master sau licență și master integrat și

cei ai căror părinți au nivelul de educație cel mai scăzut, au o probabilitate mai mare de a lucra într-un domeniu apropiat de domeniul de studiu, față de categoriile complementare.

Studentii din România se auto-definesc preponderent ca lucrători ce studiază (59%), față de cei europeni, care se văd doar în proporție de 38% în acest rol. Comparația cu valurile anterioare, pe datele naționale, arată o creștere ușoară a ponderii studenților "lucrători" (+7% față de ES 6), fapt ce sugerează o importanță mai mare, la nivel de percepție subiectivă, acordată muncii, față de anii anteriori. La nivel național, studenții la programe de licență și master integrat, sau licență simplă, cei cu părinți având educație terțiară (de scurtă sau lungă durată), și cei dependenți de sprijinul familiei sau cel public, au o probabilitate mai mare de a se autoidentifica drept studenți, față de restul categoriilor complementare.

Internship-urile (stagiile de practică pe piața muncii). Ponderea studenților români care au parcurs un stagiul de practică de cel puțin o săptămână, indiferent dacă a fost obligatoriu sau voluntar, în țară sau în afara ei, este de aproape 4 din 10 studenți. Majoritatea dintre cei care au făcut un stagiul, l-au făcut în țară. Cifrele sunt comparabile cu cele de la nivel european. Față de anul 7, ponderea celor care au făcut cel puțin un stagiul în țară a crescut cu aproape 10%. Studenții de sex masculin, de la programe de master sau licență și master integrat, având părinți mai educați, au o probabilitate mai mare de a fi participat la un program de internship/stagiul de practică în țară.

Comparând cu situația la nivel european, în ce privește tipul stagiului realizat în țară, observăm că în România este mai frecventă situația internship-ului voluntar și neplătit (+11%) sau voluntar și plătit (+4%) și mai puțin frecventă situația internship-ului obligatoriu și neplătit (-9%) sau obligatoriu și plătit (-6%).

Bugetul de timp. În România, studenții alocă mai mult timp, în medie participării la cursuri (peste 21 ore) decât colegii lor europeni (aprox.16 ore), și mai puțin timp studiului individual (16,6 ore) decât colegii lor europeni (17,6 ore). În ceea ce privește timpul dedicat muncii plătite, timpul petrecut la locul de muncă este ușor mai ridicat în cazul studenților români, față de studenții europeni. Ca evoluție în timp, se observă o creștere clară pentru timpul dedicat studiului individual, de la 13 ore/săptămână în 2016-2017 (EUROSTUDENT 6), la 17 ore/săptămână în 2022-2023 (EUROSTUDENT 8). De asemenea, există și o creștere ușoară pentru timpul dedicat muncii plătite, de la 13 ore/săptămână în anul 6, la 15 ore/săptămână în anul 8. Fetele, studenții la programe de licență sau licență și master integrat, având părinți cu studii terțiare, și care sunt dependenți de sprijinul familiei sau cel din partea universității, alocă, în medie, mai mult timp pentru studiu, comparativ cu categoriile complementare. Băieții, studenții la master, cei având părinți cu educație redusă și cei dependenți de propriile venituri, alocă, în medie, mai mult timp locului de muncă, pe parcursul semestrului universitar, comparativ cu categoriile complementare.

Studenții români, față de cei europeni, și-ar dori în mai mare măsură să: petreacă mai puțin timp cu prezența la ore (+3%), mai mult timp cu studiul individual (+8%), la fel de mult timp cu locul de muncă plătit (+7%). Față de valurile EUROSTUDENT anterioare, se observă că a crescut ușor ponderea studenților ce și-ar dori să aloce mai puțin timp timpului dedicat prezenței la ore (+5% față de ES 6) și a celor ce și-ar dori mai mult timp dedicat locului de muncă plătit (+8% față de ES 6). Fetele, studenții la licență și master, cei cu părinți având educație redusă și cei dependenți de veniturile proprii au o probabilitate mai mare de a declara că și-ar dori să aloce mai mult timp prezenței la ore. În ceea ce privește satisfacția față de timpul alocat locului de muncă plătit, categoriile de respondenți care și-ar dori să aloce mai mult timp, față de restul, sunt: studenții la programe de licență, studenții cu părinți având educație medie spre înaltă, studenții dependenți de veniturile familiei sau de sprijinul public.

Recomandări pentru politicile educaționale

Pentru a îmbunătăți situația studenților, în ceea ce privește experiența de angajare, profesională, dar și cea legată de stagiile de practică/internshipurile acestora, recomandăm următoarele:

- Încurajarea la nivel universitar a stagiilor de practică plătite, pentru a suplini atât nevoia de experiență profesională cât și de venituri a studenților.
- Stimularea participării la stagii de practică/internshipuri plătite pe perioada vacanțelor universitare, prin acordarea de puncte valorice relevante pentru bursele academice.
- Creșterea autonomiei de studiu a studenților, pentru ca aceștia să aloce mai mult timp studiului individual, necesar aprofundării tematicilor propuse la cursuri.
- Încurajarea schimburilor de experiență între studenții care lucrează în domenii conexe celui de studiu, pentru a stimula motivația de angajare în același domeniu.
- Organizarea unor evenimente de împărtășire a experiențelor acumulate în cadrul programelor de mobilitate internă și externă, pentru a stimula implicarea studenților din anii mai mici în aceste programe.
- Demararea unor programe de consiliere pentru managementul timpului, astfel încât studenții să-și poată monitoriza și controla mai bine timpul de lucru.

B8. Mobilitatea internațională a studenților

Acest capitol descrie experiențele de mobilitate ale studenților din România din perspectiva participanților la aceste programe, analizând caracteristicile socio-demografice ale acestora, tipurile de mobilități accesate, sursele de finanțare și sprijinul de care au beneficiat pe durata mobilității. De asemenea, sunt evidențiate principalele destinații preferate, intențiile privind mobilitățile viitoare și obstacolele percepute în accesarea acestor oportunități. Analiza acestor bariere este esențială pentru identificarea soluțiilor care pot încuraja o participare mai mare a studenților români și, implicit, pentru susținerea procesului de internaționalizare a învățământului superior.

Principalele rezultate

Mobilitatea internațională a studenților români a înregistrat o **creștere față de anii anteriori**, însă participarea rămâne sub media europeană, fiind influențată de factori economici, informaționali și administrativi. Datele din EUROSTUDENT VIII arată că 6% dintre studenți au planuri concrete de a studia în străinătate, iar 24% intenționează să facă acest lucru în viitor, România situându-se în jurul mediei europene.

Analiza arată că studenții mai tineri (sub 22 de ani) sunt cei mai interesați de mobilitate, iar **decalajele economice s-au redus comparativ cu edițiile anterioare**, ceea ce sugerează o creștere a accesibilității programelor internaționale. Cu toate acestea, studenții proveniți din familii cu un nivel ridicat de educație sunt în continuare mai predispuși să participe la mobilități, ceea ce subliniază necesitatea unor politici mai incluzive.

Principalele obstacole care împiedică accesul mai larg la mobilitate includ costurile ridicate, lipsa informațiilor despre programele disponibile, dificultatea recunoașterii creditelor obținute în străinătate și incompatibilitatea mobilității cu locurile de muncă.

Pentru a **îmbunătăți accesul la mobilități internaționale**, sunt necesare măsuri precum creșterea sprijinului financiar pentru studenții defavorizați, îmbunătățirea informării și consilierii pentru mobilități, facilitarea recunoașterii creditelor, creșterea flexibilității programelor și sprijinirea studenților angajați. De asemenea, este esențială promovarea mobilităților în rândul grupurilor subreprezentate, cum ar fi studenții din mediul rural sau cei cu dizabilități.

Implementarea acestor măsuri va contribui la creșterea internaționalizării învățământului superior românesc, oferind unui număr mai mare de studenți oportunitatea de a beneficia de experiențe academice internaționale, cu impact pozitiv asupra dezvoltării lor profesionale și personale.

Recomandări pentru politicile educaționale

Datele din EUROSTUDENT VIII arată că, deși participarea studenților români la mobilități internaționale este în creștere, aceasta rămâne sub media statelor participante. Obstacolele principale identificate includ costurile ridicate, lipsa de informații despre programele disponibile, integrarea dificilă a studiilor efectuate în străinătate în programul academic local, precum și factori sociali și profesionali. Pentru a îmbunătăți participarea la mobilități academice, se recomandă următoarele măsuri:

1. Creșterea sprijinului financiar pentru studenții care doresc să studieze în străinătate

- Ajustarea burselor Erasmus+ și a altor forme de sprijin la costurile reale ale traiului în străinătate, astfel încât să acopere mai bine diferențele de cheltuieli dintre România și țările gazdă.

- Extinderea programelor de finanțare pentru mobilitățile academice, inclusiv prin granturi suplimentare pentru studenții din medii defavorizate.
- Crearea unor fonduri speciale pentru studenții cu dificultăți financiare, astfel încât participarea să nu fie limitată de bariere economice.

2. Îmbunătățirea informării și consilierii pentru mobilitățile internaționale

- Crearea unor platforme digitale centralizate, care să ofere informații detaliate despre oportunitățile de mobilitate, procesul de aplicare, sursele de finanțare și procedurile administrative necesare.
- Organizarea de sesiuni periodice de informare în universități, inclusiv prin colaborarea cu foști participanți la mobilități, care să împărtășească experiențele lor.
- Îmbunătățirea sprijinului oferit de Birourile de Relații Internaționale din universități, pentru a oferi consiliere personalizată și pentru a facilita procesul de aplicare.

3. Facilitarea recunoașterii creditelor obținute în străinătate

- Uniformizarea procedurilor de recunoaștere a creditelor ECTS, astfel încât studenții să nu fie descurajați să plece din cauza temerii că studiile lor din străinătate nu vor fi recunoscute în România.
- Dezvoltarea unor acorduri bilaterale mai clare între universități, pentru a evita situațiile în care studenții întâmpină dificultăți la întoarcerea în țară.

4. Creșterea flexibilității mobilităților internaționale

- Dezvoltarea unor alternative la mobilitățile semestriale clasice, cum ar fi stagii de scurtă durată, școli de vară sau colaborări internaționale online.
- Promovarea mobilităților combinate (blended learning), care îmbină perioadele fizice de studiu cu activități online, pentru a facilita accesul studenților care nu pot pleca pentru perioade lungi.

5. Sprijinirea studenților cu locuri de muncă pentru a putea participa la mobilități

- Crearea unor mecanisme care să le permită studenților să își păstreze locul de muncă la întoarcerea în țară, astfel încât mobilitatea internațională să nu devină o barieră profesională.
- Stimularea angajatorilor să susțină participarea angajaților la mobilități, prin acordarea unor beneficii pentru cei care își trimit tinerii angajați la studii în străinătate.

6. Promovarea mobilităților internaționale în rândul grupurilor subreprezentate

- Inițierea unor campanii de informare dedicate studenților din medii dezavantajate, pentru a crește accesul acestora la mobilități internaționale.
- Crearea unor burse suplimentare pentru studenții din mediul rural, având în vedere că aceștia au un acces mai redus la oportunitățile internaționale.
- Introducerea unor politici de incluziune pentru studenții cu dizabilități, astfel încât aceștia să beneficieze de suport logistic și financiar adecvat pentru a putea participa la mobilități.

B9. Module Tematice: Sănătate mintală și stare de bine

Capitolul de față oferă o imagine de ansamblu asupra sănătății fizice și mintale, stării subiective de bine, sentimentului de izolare și percepției privind serviciile de consiliere psihologică ale studenților din România, în contextul unor comparații internaționale realizate în cadrul EUROSTUDENT 8. Înainte de analiza rezultatelor EUROSTUDENT 8 privind sănătatea mintală și starea de bine a studenților din România, capitolul prezintă modul în care aceste concepte sunt definite în literatura de specialitate, precum și câteva cercetări relevante în contextul raportului de față.

Principalele rezultate

Datele de cercetare arată că majoritatea studenților români declară o stare generală de sănătate bună sau foarte bună și un nivel ridicat al fericirii, însă un procent notabil se confruntă cu probleme de sănătate mintală, precum depresia și anxietatea. Conform datelor prezentate în a treia secțiune a acestui capitol, starea de bine psihologic variază în funcție de factori precum vârsta, genul, condițiile socio-economice și performanța academică autoevaluată. Studenții mai tineri și cei care se confruntă cu dificultăți financiare sau care manifestă o percepție negativă asupra propriilor rezultate academice raportează cele mai scăzute niveluri ale stării de bine, ceea ce evidențiază necesitatea unor măsuri specifice de sprijin. Secțiunea dedicată sentimentului de izolare arată că, deși procente aferente României sunt relativ scăzute comparativ cu cele din alte țări UE, promovarea unor interacțiuni sociale sănătoase, atât în mediul academic, cât și în afara lui, rămâne esențială pentru susținerea stării de bine a studenților. Ultima secțiune analizează accesul la serviciile de consiliere psihologică și percepția studenților asupra eficienței acestora. Datele arată că utilizarea acestor servicii este scăzută, probabil în mare parte din cauza nivelului redus de informare, deși majoritatea studenților care au beneficiat de consiliere psihologică au evaluat pozitiv sprijinul primit.

Per ansamblu, capitolul subliniază necesitatea integrării în învățământul universitar a unor politici educaționale și programe de suport dedicate sănătății mintale și stării de bine a studenților, care să răspundă nevoilor diverse ale acestora.

Recomandări pentru politicile educaționale

1. *Promovarea stării de bine și a sănătății mintale în rândul studenților*

- **Dezvoltarea și extinderea serviciilor de consiliere psihologică**, cu acces facil pentru studenți și promovarea activă a acestora în mediul academic;
- **Aplicarea periodică a unor teste pentru screeningul problemelor de sănătate mintală și crearea unor programe de intervenție timpurie** pentru studenții cu niveluri scăzute ale stării de bine, incluzând sesiuni de suport psihologic, mentorat și activități de prevenire a depresiei, anxietății și *burnout*-ului;
- **Oferirea unor cursuri facultative despre sănătatea mintală și gestionarea stresului**, pentru a sprijini dezvoltarea competențelor socio-emoționale și a rezilienței studenților.
- **Amenajarea unor spații primitoare și estetice în campus**, care să sprijine reglarea emoțională și să inducă un sentiment de siguranță.

2. *Reducerea sentimentului de singurătate și promovarea integrării sociale în mediul academic*

- **Dezvoltarea și susținerea activităților de integrare pentru studenți**, în special pentru cei din ani de început sau pentru cei care provin din medii socio-economice dezavantajate;

- **Extinderea programelor de mentorat între studenți**, astfel încât studenții mai avansați să ofere sprijin colegilor care întâmpină dificultăți de adaptare;
- **Asigurarea unor spații de socializare în campus și promovarea evenimentelor comunitare**, pentru a încuraja interacțiunile informale între studenți;
- **Integrarea inițiativelor de sprijin emoțional și de reducere a singurătății**, prin grupuri de suport organizate de universități, inclusiv prin intermediul Centrelor de Consiliere și Orientare în Carieră;
- **Stimularea implicării în activități extracurriculare și voluntariat**, pentru a facilita conexiunile sociale și sentimentul de apartenență la comunitatea academică;
- **Evaluarea periodică a gradului de izolare socială în rândul studenților**, pentru a adapta strategiile de intervenție în funcție de nevoile identificate.

3. Echilibrul dintre viața academică și cea profesională

- **Flexibilizarea activităților academice**, oferind opțiuni de studiu adaptate pentru studenții care lucrează (de exemplu, asigurarea condițiilor pentru învățarea asincronă, posibilitatea de a alege între diverse sarcini pentru a compensa nevoia de a absenta de la unele cursuri sau seminare);
- **Creșterea oportunităților de sprijin financiar** (burse, granturi, internship-uri plătite), astfel încât studenții să aibă mai puțină presiune financiară și să dobândească mai multă autonomie.
- **Dezvoltarea și promovarea unor servicii de consiliere pentru studenții care lucrează**, prin Centrele de Consiliere și Orientare în Carieră ale universităților.

4. Optimizarea managementului timpului

- **Monitorizarea și ajustarea volumului de studiu recomandat la nivelul fiecărui departament**, pentru a încuraja practici educaționale mai eficiente și sustenabile;
- **Promovarea strategiilor eficiente de învățare și gestionare a timpului**, prin ateliere pentru studenți, menite să prevină supraîncărcarea sau organizarea ineficientă a studiului. Centrele de Consiliere și Orientare în Carieră ale universităților pot oferi astfel de ateliere în colaborare cu specialiști în psihologie, sănătate mintală și științele educației.

5. Reducerea inegalităților cauzate de problemele de sănătate mintală

- **Crearea unei culturi organizaționale care să recunoască sănătatea mintală ca pilon esențial al experienței studențești**, prin strategii la nivel de universități și politici naționale de formare a cadrelor didactice;
- **Asigurarea unor măsuri personalizate de sprijin pentru studenții din grupurile vulnerabile** (studenți cu dificultăți financiare, cu acces limitat la resurse, cu diverse probleme de sănătate etc.). Centrele de Consiliere și Orientare în Carieră pot colabora cu universitățile pentru a dezvolta politici de sprijin adaptate nevoilor studenților.

B10. Module Tematice: Efecte ale pandemiei Covid-19

Capitolul de față explorează efectele imediate resimțite de studenți în perioada de criză pandemică, cât și așteptările acestora privind continuarea în viitor a efectelor respective. Analiza aduce în prim plan mai multe domenii esențiale ale vieții de student și prezintă diferențele dintre categoriile de studenți date de o serie de factori, precum momentul de început al studiilor universitare, domeniul de studiu, performanța academică autoevaluată, starea subiectivă de bine s.a.. Pentru comparații sunt folosite și date complementare din proiectul european, ETER, cu indicatori agregați despre instituțiile de învățământ superior. Capitolul este structurat în două părți: prima este dedicată efectelor imediate, iar cea de-a doua efectelor pe termen lung ale pandemiei, în viziunea studenților.

Principalele rezultate

Datele de cercetare au evidențiat că pandemia a generat efecte imediate negative semnificative în cele patru arii esențiale investigate: calitatea predării, abilitățile profesionale, contactele sociale din mediul universitar și motivația de a continua studiile. În plus, s-a constatat că percepțiile studenților au variat în funcție de mai mulți factori. De exemplu, studenții cu o stare de bine precară și cei care s-au autoevaluat ca având performanțe academice mai slabe au raportat cel mai frecvent dificultăți semnificative în toate domeniile analizate. Comparativ cu media EUROSTUDENT 8, studenții din România au raportat un impact mai mare al pandemiei asupra aspectelor financiare și profesionale, precum acoperirea cheltuielilor de trai, situația de angajare, finanțarea studiilor și performanța academică, în timp ce motivația de a continua studiile, calitatea predării, interacțiunile cu colegii și durata studiilor au fost mai puțin afectate.

În ceea ce privește efectele pe termen lung ale pandemiei, datele arată că un procent ridicat dintre studenți anticipează efecte negative persistente asupra sănătății mintale, integrării pe piața muncii și studiilor viitoare. În special, studenții care s-au autoevaluat ca având rezultate mai slabe decât colegii lor, cei cu o stare de bine precară și cei din domeniul artei și științelor umaniste au fost mai predispuși să prevadă consecințe negative de durată. Spre deosebire de studenții din România, cei din țările participante la EUROSTUDENT 8 au perceput un impact mai redus pe termen lung asupra studiilor și integrării profesionale, au oferit mai puține răspunsuri extreme și au raportat mai frecvent efecte negative asupra sănătății mintale.

Recomandări pentru politicile educaționale

1. *Calitatea predării și adaptarea metodelor de instruire*

- **Îmbunătățirea infrastructurii digitale** pentru a asigura acces echitabil la resurse de învățare online, inclusiv prin sprijin pentru studenții din medii defavorizate.
- **Implementarea unui model hibrid flexibil** care să combine avantajele predării online cu experiențele de învățare față în față.
- **Formarea continuă a cadrelor didactice** în utilizarea pedagogiei digitale interactive și a tehnologiilor educaționale inovatoare.

2. *Diminuarea impactului pandemiei sau al altei crize majore asupra sănătății mintale*

- **Integrarea și promovarea intervențiilor de sprijin psihologic** în universități, prin servicii gratuite de consiliere, grupuri de suport și campanii de conștientizare.

- **Crearea unui sistem de monitorizare a stării de bine a studenților**, utilizând date colectate periodic pentru a adapta intervențiile instituționale.
- **Promovarea unor strategii de dezvoltare a rezilienței** prin workshopuri despre gestionarea stresului și adaptabilitate în contexte de incertitudine.

B11. Module Tematice: Digitalizarea în învățământul superior: acces, competențe și percepții ale studenților

Pandemia de Covid-19 a subliniat importanța înțelegerii dimensiunii digitalizării în sistemul de învățământ. Aceasta implică atât capacitatea sistemului educațional de a se adapta la noile tehnologii și metode digitale, cât și dezvoltarea competențelor necesare pentru integrarea eficientă a acestor componente în procesul educațional. O dimensiune nouă a studiului EUROSTUDENT, care este pentru prima dată măsurată în această cercetare, este cea a digitalizării. Astfel, a fost investigată percepția studenților privind propriile competențe digitale, utilitatea acestora pentru programul de studii pe care l-au ales, dar și cât de mulțumiți sunt de elementele digitale ale sistemului universitar (cum ar fi predarea online sau materialele puse la dispoziție acestora).

Principalele rezultate

Datele din EUROSTUDENT 8 evidențiază impactul digitalizării asupra educației superioare din România, relevând atât progresele realizate, cât și aspectele care necesită îmbunătățiri.

Accesul la resurse digitale. Majoritatea studenților români dispun de dispozitive adecvate (peste 70%) și conexiune optimă la internet (63%), dar doar 52% au acces la un spațiu liniștit pentru studiu.

Competențele digitale ale studenților. 81% dintre studenții români consideră că dețin competențe digitale suficiente pentru cerințele programului lor de studiu, un procent peste media europeană de 64%. Cu toate acestea, există un decalaj de gen, băieții fiind ușor mai mulțumiți de competențele lor digitale (83%) comparativ cu fetele (80%).

Percepții ale studenților: importanța digitalizării. 92% dintre studenți consideră instrumentele digitale esențiale pentru studiile lor, iar 86% le percep ca fiind importante în viața de zi cu zi. Studenții de peste 22 de ani le corelează mai des cu activitatea profesională, deoarece 52% dintre aceștia sunt angajați, față de 44% dintre studenții sub 22 de ani.

Percepții ale studenților: predarea online vs. față în față. Studenții din România preferă o combinație între învățământul online și fizic, însă 53% dintre cursuri sunt în continuare desfășurate exclusiv față în față. Există o diferență clară între studenții de licență și master, cei din urmă manifestând o preferință mai mare pentru formatul online (42%).

Percepții ale studenților: satisfacția față de resursele educaționale digitale. Materialele de studiu sunt apreciate pozitiv, însă serviciile administrative și cele de consiliere digitală sunt evaluate sub media europeană. România se plasează pe penultimul loc în ceea ce privește satisfacția față de serviciile de consiliere digitală. Participarea activă a studenților în mediul educațional digital este strâns legată de un set de factori interconectați, cum ar fi competențele digitale, accesul la tehnologie și infrastructură adecvată, atât oferite de către universitate, cât și disponibile în spațiul privat.

Recomandări pentru politicile educaționale

1. Creșterea accesului la infrastructură digitală și reducerea decalajelor

- **Extinderea programelor de sprijin** pentru studenții fără acces la dispozitive digitale performante.
- **Asigurarea de spații de studiu** dotate cu internet de mare viteză și echipamente IT în campusurile universitare.
- **Crearea unor politici de incluziune digitală** pentru studenții cu dificultăți financiare și din medii dezavantajate.

2. Îmbunătățirea calității cursurilor online și hibrid

- **Dezvoltarea unui cadru legislativ** care să permită **flexibilitate academică** pentru studenții angajați.
- **Formarea cadrelor didactice** pentru utilizarea platformelor digitale și a metodelor interactive de predare online.
- **Promovarea modelelor hibride** pentru a răspunde mai bine nevoilor studenților de la master și celor care lucrează.

3. Creșterea calității serviciilor educaționale digitale

- **Extinderea sprijinului pentru consilierea digitală**, oferind sesiuni de mentorat online și asistență academică personalizată.
- **Creșterea transparenței în distribuirea resurselor digitale**, prin evaluarea periodică a satisfacției studenților.
- **Îmbunătățirea platformelor administrative digitale**, astfel încât studenții să aibă un acces mai rapid și eficient la servicii universitare.

4. Reducerea discrepanțelor în competențele digitale

- **Integrarea de cursuri specifice pentru dezvoltarea competențelor digitale** necesare în diferite domenii de studiu.
- **Crearea de programe de mentorat digital** în care studenții mai avansați să sprijine colegii cu competențe mai reduse.
- **Corectarea decalajului de gen** prin inițiative care încurajează femeile să dezvolte abilități digitale relevante pentru piața muncii.

B12. Module Tematice: Discriminarea în contextul studiilor universitare

Acest ciclu EUROSTUDENT include, pentru prima oară, o secțiune care investighează opiniile studenților cu privire la sentimentul lor de siguranță, prezența și contextul discriminării în mediul universitar, precum și incidența unor comportamente ostile sau agresive.

Principalele rezultate

Sentimentul de siguranță. Studiul arată că spațiile universitare sunt percepute ca fiind mai sigure decât zonele de locuire: 75% dintre studenți se simt în siguranță în campus, comparativ cu 60% în cartierele lor. În campus, 13% se simt nesiguri, iar în cartiere, peste 20%. Diferența se datorează percepției campusurilor ca spații mai controlate și predictibile, spre deosebire de cartierele mai diverse și mai puțin controlate. Studentele resimt un sentiment de nesiguranță semnificativ mai ridicat decât studenții, atât în cartierul în care locuiesc, cât și în spațiile universitare. Siguranța percepută crește odată cu vârsta și este influențată negativ de dizabilități și dificultăți financiare. Sentimentul unei siguranțe reduse poate duce la anxietate, afectând performanța academică, sănătatea mintală și accesul la oportunități sociale, contribuind astfel la izolarea socială și diminuarea încrederii în ceilalți.

Experiențele de discriminare. Peste un sfert dintre studenții români au experimentat o formă de discriminare, în special pe baza veniturilor (9%) și aspectului fizic (9%). România are una dintre cele mai mari rate de discriminare auto-raportată din Europa (27%). Discriminarea afectează negativ satisfacția față de studii, apartenența, performanțele academice și sănătatea mintală și fizică. Categoriile vulnerabile includ studenții cu dificultăți financiare, cei care lucrează pentru a-și finanța studiile, tinerii, femeile și persoanele cu bunăstare mintală scăzută. Aceste rezultate subliniază necesitatea unor politici mai incluzive în învățământul superior.

Comportamente ostile sau atacuri la persoană. În mediul universitar, mulți studenți se confruntă cu comportamente ostile și atacuri personale, adesea legate de discriminare, stereotipuri și prejudecăți. Aceste experiențe afectează stima de sine, integrarea socială și performanța academică. La nivel european, unul din doi studenți declară că a fost victima unui astfel de comportament în ultimul an, iar în România procentul este chiar mai ridicat, de 57%. Cele mai frecvente manifestări includ tratamente neprietenoase, glume jignitoare sau întrebări nepotrivite, care subminează identitatea personală. Astfel de comportamente sunt mai frecvente în rândul tinerilor sub 22 de ani, al studenților cu dizabilități, al celor cu sănătate mintală precară sau cu dificultăți financiare. Femeile și studenții din primul an de studii sunt deosebit de vulnerabili. Mediul social și condițiile familiale joacă, de asemenea, un rol semnificativ în expunerea la aceste situații.

Recomandări pentru politicile educaționale

- **Asigurarea unui mediu predictibil și sigur în spațiile universitare**, creșterea siguranței în campusuri și în proximitatea acestora, prin colaborarea cu autoritățile locale, pentru implementarea și consolidarea unor măsuri de securitate, cum ar fi îmbunătățirea iluminatului public, monitorizarea prin camere de supraveghere în zonele frecventate de studenți, accesul controlat și prezența personalului de pază.
- Inițierea unor **măsuri dedicate pentru a spori sentimentul de siguranță al studentelor și al persoanelor cu dizabilități**, cum ar fi aplicații pentru siguranță personală, adaptarea infrastructurii universitare pentru a satisface nevoile studenților cu dizabilități sau organizarea unor acțiuni care să promoveze incluziunea, siguranța și respectul în comunitatea academică.

- **Sprijinirea studenților din categoriile dezavantajate socio-economic** pentru reducerea disparităților financiare, prin dezvoltarea de scheme de sprijin financiar, burse sociale sau subvenții pentru studenții cu dificultăți economice. Crearea unor spații comune, sigure și accesibile, care să reducă percepția nesiguranței pentru studenții din medii defavorizate.
- **Măsuri pentru combaterea discriminării pe baza statutului socio-economic**, care ar putea include introducerea unor scheme de sprijin financiar pentru studenții din medii defavorizate și a unor burse suplimentare pentru cei care lucrează pentru a-și finanța studiile, alături de intervenții pentru reducerea stigmatizării studenților pe baza statutului socio-economic.
- **Promovarea incluziunii sociale și a diversității** prin derularea unor campanii de conștientizare a discriminării în mediul universitar sau prin organizarea de ateliere și cursuri pentru dezvoltarea empatiei și încurajarea respectului pentru diversitate.
- **Sprijinirea sănătății mintale** prin extinderea accesului la consiliere psihologică gratuită sau subvenționată pentru studenți, dar și prin promovarea unor programe de educație privind bunăstarea mintală.
- **Abordarea discriminării bazate pe aspectul fizic** pentru crearea unui mediu universitar sigur, care să combată hărțuirea legată de greutatea corporală și care să promoveze acceptarea diversității fizice.
- **Reducerea volumului de muncă academică excesivă:** Încurajarea echilibrului între viața academică și personală prin politici care să limiteze supraîncărcarea academică, prevenind astfel anxietatea și izolarea.

Bibliografie:

- Hauschildt K., Gwosć C., Schirmer H., Mandl S., Menz C. (2024). Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. EUROSTUDENT VIII Synopsis of Indicators 2021–2024, DZHW. https://www.EUROSTUDENT.eu/download_files/documents/EUROSTUDENT_8_Synopsis_of_Indicators.pdf.
- Hauschildt K., Gwosć C., Schirmer H., Wartenbergh-Cras F. (2021). Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. EUROSTUDENT VII Synopsis of Indicators 2018–2021, DZHW. https://www.EUROSTUDENT.eu/download_files/documents/EUROSTUDENT_VII_Synopsis_of_Indicators.pdf.